

b. Wa is ècht Mééls ?

Toen ik in 1975 wér in Méél kwaam woone, waare d'r mènse die teege mij zin: "Gij béént énne èchte Méélse èn eigelek ók nie".

Ik waar in Méél gebórre èn getógge, mèr ik waar laang wég geweest utj 't dèùrep.

Die mènse zin dan: "Gij pròt wal Mééls mèr nie 't èchte Mééls van vruuger".

Ik gebruikte nie mèr de in ur oeëge èn òrre èchte Méélse weurd as teule vur "ploegge", ròmmme vur "melk", nòbber vur "buurman", höjje vur "vandaag", hooze vur "laang kouse", taaftere vur "vanmiddag" en stuurrejan vur unne "sjómmel".

Dè ik die weurd nie mèr gebruikte èn awwere Méélse mènse nòg wal, hé me toen al óp de gedaachte gebroocht, dè diealèkt nie aaltidj 'tzèlfde blijft, mèr dör d'n tidj hin verandert.

Toen bèn ik gòn dinke, dè 't tòch loogies waar, dè weurd utjstèèreve, wanneër 't weurd zin vur vurwèèrpe die in 't daageleks lééve nie mèr veurkómme. Ge gebruikt nie mèr 't woord bakhusj, wanneër d'r nie mèr èn husj gebakke wérd èn d'r gén bakheusjkes mèr zin in 't dèùrep. Ik héb d'r nòg ieën gekéénd. Dè stóng óp de Dónk. Mèr 't haa gén zin um 't nòg óp te knappe, 't waar nie goe mèr. Mi Medelo hébbe we nòg gedaacht 't te kanne bewaare, mèr dè is nie gelukt. As 't wal gelukt waar, dan waar 't 'n museumstuk gewórre.

't Vurwèèrep is nòg wal bekéénd bij 'n bepólde ginneraasie, mèr 't woord dòrvur is ók gedoemd 'n museumwoord te wéere. Zò hébbe we van Medelo utj 'n groeëte verzaaming boerregeridsjap opgeslaage, geridsjap dè al laang nie mèr gebruikt wérd. Zò'n fieftig seestig jòrre geléjje woor dè wal gebruikt, mèr sinds dien tidj is 't boerre zò verandert dè beverbild énne érpeleroojer van de jòrre fieftig vur óns nou as wa utj d'n oertidj veurkumt.

kórrehöpkes

In Peel- en Dorpsmuseum Truijenhof hé Medelo hél wa veurwèerepe van versjillende aaw ambachte èn 't husjhaawe tentoeëngestéeld, die al laang nie mèr in umloeëp zin. De weurd dòrvur wéere nie mèr daageleks gebuukt èn nòg es gezi: 't wéere museumweurd. Dè wil zégge dè 'n jóngere ginnersaasies Méélse die weurd nie mèr kéént, utjzónderinge dörgelaote.

Wa Méélse in 1975 teege mij zin van "ge pròt nie mèr ècht Mééls", zég ik nou in de jòrre tweeë duzjend wal 's teege de ginnersaasie van meen wichter: dartig-fértigjòrrige: "Wa géllie pròt liekt nie mèr óp ècht Mééls". Weurd die vur mij èn meen ginnersaasie nòg wies 't daagelekse lééve huuërde, zin vur ur weurd utj 't verléjje.

Ik vraag me wal 's af òf die dartigers òf fértigers nòg weete wa miemerkes zin.

"We krieger vanmiddig mörkes" klinkt vur ur as nie begrieppelek.

'n Poepbóks - ik héb de plusfour jòrre gedraage - makt ur èn 't lache "wa is tè nou?"

Weurd as kéjsjeut èn knaptoet zin allieën mèr bewaard geblivve in de vòlksmónd, umdè Méélse vastelaovesvereniginge dòrnò genuumd zin.

'n Ècht Mééls woord as 'n riekske vur 'n "eetvork" huur ik tiggewórrig nie mèr.

'n nusterke

Veul weurd utj 't kéérkelek lééve zégge de jóngere ginnersaasie niks mèr. Min ginnersaasie moest vruugger nòg èlke aovend 't nusterke bidde èn óp Aswoenzig 't askreusjke haale. Vraag es èn die jóngere ginnersaasie wa dè is. Aacht óp de tien zal d'r gén antwórd óp hébbe.

Óp die veranderinge in 't diealèkt hé ók 't Nidderlands, de standaardtaal, invloed. Weurd as zwéélgelke vur "lucifer" èn eek vur "azijn" zin dòrdör verdweene.

In 'n diealèktónderzuuk vur de Twédde Wérreldòrlòg woor afgevraagd in hél Limburg "Wat zegt u tegen azijn?" 't Ópvallende waar dè 't woord azijn nörges woor gezi, ók nie as azien of azinj. Wal kwaame de weurd eek, éétsje, èssig veur mèr nie as gezi 't Nidderlandse woord azijn òf variante dòrvan. In 1995 héb ik in 'n diealèktenkééte wér es azijn afgevraagd. En wa gebeurt t'r nou? Wal hónderd èn mieër azijn-ópgaave dör hél Limburg hin wéere d'r ópgegévve. Wal wérd dè woord wa èngepaast èn 't diealèkt beverbild azien òf in 't Mééls azinj, mèr 't aawe woord is utj de taal verdweene.

wasgeréj: de vroebel

En zò gé tè tiggewórrig mi veul mieër weurd ónder de druk van 't Nidderlands. Ik maak me stèèrek dè weurd as krutj vur "stroop" èn

junj vur "uien" nie dezèlfde wég zalle vòlge as eek.

De kónklusie hierutj is, dè diealèkt verandert, aaltidj mèr in beweeging is.

Sóms dink ik wal es, dè wa nou as ieën van de mést tiepiese dinge van 't Mééls wérd gezie 't veurkómme van de j in butje, rutje, husj, spitj, wisj, widj èn gò zò mèr widjer, in 2020 wég is utj 't Mééls.

Wa is dan nòg ècht Mééls te nuume dör d'n tidj hin?

Utj 'n aaw Méélse tèkst van 't begin van de niggentiende éw bliekt dè toen al Mééls waar nie vur "niet", òwwe bruur vur "jouw broer", dò vur "dood", begoost vur "begon" èn nòg hél wa mieër andere weurd die nou nòg bestòn in 't Mééls. Mèr van butje, husj, widj, spitj, gén spoor.

Ik hoop dè ik 'n bietje duidelik héb kanne maake, dè ge vurzichtig moet zin mi te zégge teege éne Méélse: "Gij pròt gén ècht Mééls mèr!"

Wa ècht Mééls is, is dör d'n tidj hin veranderlek.

Dor is 'n bekéénd Latijns gezégde "tempora mutantur, nos et mutamur in illis". Dè betieëkent: "de tijden veranderen en wij veranderen met hen".

Ik méénj dè di gezégde ók zeeker óp óns diealèkt slö. Dè wil nie zégge dè we 't Mééls nie in ieëre moette haawe.

Hèrman van de méster